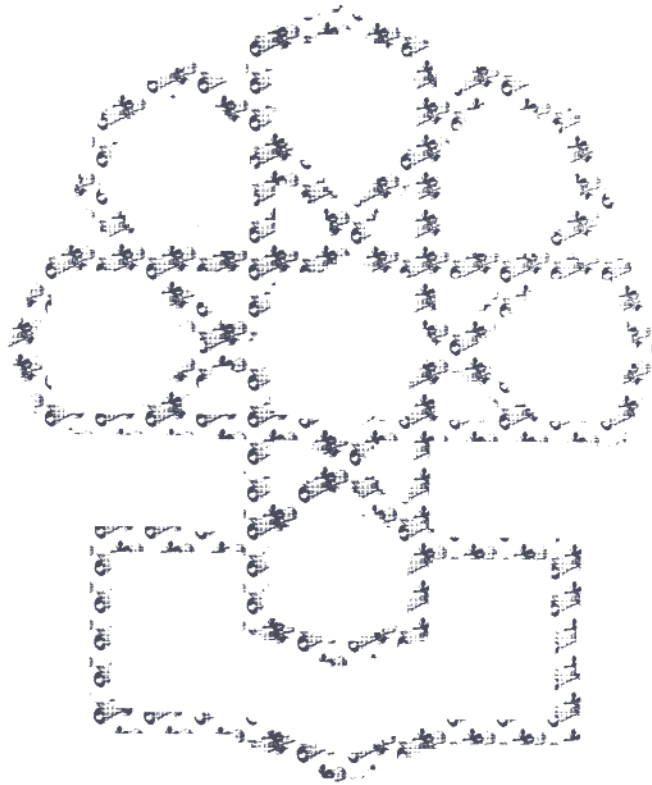

۳۴۹۲

سخنی درباره هفته نیروی انتظامی

کار: گروه (۱) خدمات پژوهشی

معاونت پژوهشی

شهریور ۱۳۷۷

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
کتابخانه واحد اسناد و اطلاع‌رسانی تاراج
شماره: ۹۴۹۷
تاریخ: ۷۷/۸/۱۰

کد گزارش: ۴۱۰۳۴۶۲

اولین نیاز هر جامعه‌ای امنیت است و دوام و بقای اجتماعات بدون وجود امنیت امکان‌پذیر نیست. اگر این نعمت الهی را نداشته باشیم سایر نعمت‌ها از جمله رفاه، ثروت، علم، محبت و... برای انسان گوارا نبوده و معنایی نخواهد داشت.

از رسول گرامی اسلام نقل گردیده است که فرمودند: «نعمتان مکفورتان، الامن و العافیه»^۱ و در جایی دیگر این‌گونه فرموده‌اند که: «الانعمه اهناء من الامن»

رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز در بیاناتی به پرسنل نیروی انتظامی این‌گونه می‌فرماید: «شاید بتوان گفت، امنیت محیط اجتماعی زندگی، بهترین نعمت‌ها به حساب می‌آید، حتی از نعمت رفاه نیز بالاتر است، حتی از نعمت علم و سواد هم بالاتر است. اگر امنیت نباشد، بقیه نعمت‌ها به انسان گوارا نخواهد بود. این چاشنی زندگی، لازمه زندگی است یا بهتر است بگوییم، یک هوای همه‌جا گسترده‌ای برای افراد جامعه خواهد بود که اگر استنشاق نکنند، دیگر بقیه نعم معنایی ندارد. رفاه، امکانات، ثروت، علم، رفاقت و محبت، اصولاً امنیت که نباشد، اینها هیچ‌کدام نمی‌توانند معنایی داشته باشند».

در تمامی کشورها، پلیس بارزترین عامل حفظ و گسترش امنیت داخلی محسوب می‌شود. در کشور ما نیز، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی طی سالیان اخیر به‌ویژه پس از ادغام و تشکل جدید آن در راستای تحقق اهداف نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران گام‌های بلندی برداشته و در سطح توان و امکانات خویش سعی نموده است که به نحو احسن در انجام وظایف قانونی محوله کوشا باشد. در گزارش زیر مروری خواهیم داشت بر عملکرد و مسائل و همچنین تنگناهای کاری این نیرو و پیشنهادهایی نیز برای بهره‌وری هرچه بیشتر از توان و امکانات این نیرو ارائه خواهد گردید.

فصل ۱- وضعیت فعلی نیرو

۱-۱- وضعیت معیشتی پرسنل و ارتباط آن با ناهنجاری‌های موجود در نیرو

وضعیت معیشتی پرسنل این نیرو، از جمله مسکن نسبت به پرسنل سایر نیروهای مسلح در وضع پایین‌تری قرار دارد. این درحالی است که نیروی انتظامی در ارتباط مستقیم با شهروندان و حتی بعضاً امور داخلی آنان می‌باشد. در این شرایط برخی از پرسنل به شغل دوم روی آورده و عده‌ای در وضعیت نامناسب به سر می‌برند که در برخی موارد تخلفات و اخذ رشوه نیز گزارش شده است که مورد اخیر موجب نارضایتی مقام معظم رهبری نیز گردیده است.

۱-۲- علل عدم موفقیت نیرو در انجام امور محوله

۱- بالا بودن نسبت آمار تعداد نیروهای وظیفه به پرسنل کادر

به علت محدود بودن دوره خدمت وظیفه و فقدان آموزش کافی و پایین بودن سطح سواد و دلسوز نبودن اکثر نیروهای وظیفه، نمی‌توان به طور دلخواه از آنان بهره گرفت. از سوی دیگر به علت دسترسی برخی از نیروهای وظیفه به اطلاعات طبقه‌بندی شده میزان برخی از تخلفات در ناجا بالا رفته است.

۲- عدم ترفیع به موقع پرسنل

پرسنل ناجا بعد از هر ۴ سال در صورت داشتن شرایط لازم (نظریه مثبت امنیتی + نظریه مثبت مکتبی + نظریه مثبت فرماندهی) به درجه بالاتر مفتخر می‌گردند. چنانچه پرسنل به عللی نتوانند به موقع به درجه استحقاقی نایل گردند، در روحیه خدمتی آنان اثر نامطلوب برجای می‌گذارد.

۳- رعایت نکردن عدالت در نقل و انتقالات عمومی

پرسنل ناجا می‌باید در طول خدمت، مدت معینی را در هر یک از مناطق گرسیری، سردسیری و عملیاتی صعب‌المعیشه خدمت نمایند. رعایت عدالت در جابجایی و تعویض به موقع اثر بسزایی در روحیه خدمتی آنان و خانواده‌هایشان دارد.

۴- عدم اعتماد مردم نسبت به حوزه‌ها، پاسگاه‌ها و درکل به ناجا

تخلفات عدیده‌ای که در قسمت‌های راهنمایی و رانندگی، گذرنامه، حوزه نظام وظیفه، شماره گذاری و... اتفاق افتاده است موجب سلب اعتماد مردم نسبت به پرسنل نیرو شده است. این امر به وجهه پرسنل فداکاری که در بخش‌های مختلف نیرو به خدمت مشغول هستند نیز ضربه می‌زند.

۵- کمبود نیروی انسانی و بودجه و تجهیزات

جذب ضعیف نیروی انسانی و بی‌رغبتی جوانان برای حضور در نیروی انتظامی مسئله‌ای مهم و قابل طرح می‌باشد. حقوق کم، سختی کار، جابه‌جایی طول خدمت و احتمالاً جایگاه نیرو در بین مردم می‌تواند از علل این امر باشد.

بحث بودجه و تجهیزات در بخش‌های دیگر بررسی می‌گردد.

۱-۳- «راه‌های ایجاد انگیزه در پرسنل به جهت پیشبرد سریع اهداف سازمانی و نظام»

۱- یکی از راه‌های ایجاد انگیزه در پرسنل، برقراری حق‌الکشف در تمام نواحی و مناطق کشور برای کشف کالاهای قاچاق و غیرمجاز می‌باشد. در حال حاضر در بعضی از نواحی از جمله هرمزگان، بندرعباس، آذربایجان غربی و غیره به جهت ورود زیاد کالاهای قاچاق، کالاهای کشف شده به فروش می‌رسد (البته در جهت صحیح) و سپس با اجازه دادستانی تقریباً ۵۰ درصد به نیرو تعلق می‌گیرد که از این مبلغ ۲۰ درصد به پرسنل کاشف تعلق می‌گیرد که این امر باعث می‌شود تا پرسنل بیشتر به دنبال مبارزه و کشف کالاهای قاچاق و مواد مخدر بروند. اما متأسفانه در تهران و اکثر نقاط کشور این روند اجرا نمی‌گردد.

۲- یکی از راه‌های دیگر، اعطای ارشدیت به پرسنل زحمت‌کش و خدوم می‌باشد. بسیاری از معضلات نیروی انتظامی در خصوص ورود مواد مخدر و کالاهای قاچاق از نوار مرزی است. اگر از پرسنلی که در مقابل اشرار و قاچاقچیان مواد مخدر - که مجهز به سلاح سنگین و تادندان مسلح هستند - و تا پای جان مقاومت می‌کنند، با اعطای ارشدیت قدردانی گردد می‌توان امیدوار بود که آنان برخوردی جدی‌تر

بناهنجاری ها کنند، که این امر به کاهش مشکلات منجر خواهد شد.

۳- بهبود وضعیت زندگی پرسنل: اگر نیرو از نظر اقتصادی، مسئله مسکن، خوراک و بهداشت مشکلی نداشته باشد به طور طبیعی بار و حیه بسیار بالایی با معضلات اجتماعی برخوردار می‌کند و با پیگیری دقیق و با انگیزه جرم و مجرم، آمار از تکاب جرم را به حداقل می‌رساند.

در حال حاضر پرونده‌های زیادی در اداره آگاهی بلا تکلیف مانده که اگر به پرسنل فعلی نیز اضافه کاری پرداخت گردد به جای پرداختن به شغل دوم همت خود را مصرف پرونده‌های فراوان می‌کنند.

نیروی انتظامی به دلیل شرایط خاص و ارتباط مستقیم و مداوم با مردم می‌باید بیش از سایر نیروها مورد توجه و نظارت قرار گیرد.

۱-۴- مرز

در سال ۱۳۶۲ موضوع «کمر بند ایمنی کشور» مطرح که در محور شرق کشور به نسبت خوب اجرا گردید.

کمر بند ایمنی کشور عبارت است از ایجاد پاسگاه‌های متعدد در نوار مرزی و وصل پاسگاه‌ها با جاده‌های مرزی و ایجاد موانع مناسب در مسیر کاروان‌های قاچاق و قاچاقچیان و اشرار مسلح.

عمده مشکلات موجود در مرز عبارتند از:

- ۱- کمبود نیرو و به خصوص نیروی کادر؛
- ۲- نداشتن خودرو مناسب با منطقه و کمبود خودرو؛
- ۳- عدم هماهنگی وزارت بازرگانی و قوه قضائیه و وزارت کشور و در نهایت عدم حاکمیت قانون.

مسافت مرزی با کشورهای همسایه به ترتیب

خلیج فارس	۲۰۴۳ کیلومتر	جمهوری آذربایجان	۸۲۹ کیلومتر
عراق	۱۶۰۹ کیلومتر	ترکیه	۵۱۱ کیلومتر
ترکمنستان	۱۱۵۳ کیلومتر	نخجوان	۲۴۶ کیلومتر
پاکستان	۹۷۸ کیلومتر	ارمنستان	۴۸ کیلومتر
افغانستان	۹۴۵ کیلومتر		

مواد مخدر یکی از مخرب‌ترین عواملی است که کشور ما را تهدید می‌کند و برای کنترل کردن و بعد محدود کردن و در نهایت حذف و نابود کردن آن چاره‌ای جز کنترل دقیق مرزها نمی‌باشد.

عمده کالاهای قاچاق که از کشور خارج می‌گردد شامل مواد سوختی و مواد خوراکی می‌باشد که به جای آن کالاهای لوکس، کالاهای غیر ضروری و بعضاً مخرب وارد کشور می‌گردد.

با ایجاد پاسگاه‌های مرزی با مسافت کم و تقویت پاسگاه‌های موجود و بالا بردن توان رزمی و عملیاتی آنان می‌توان مشکل قاچاق را تا حد زیادی حل کرد.

البته برخورد جدی تر مراجع صالحه قضائی با موضوع قاچاق و قاچاقچی ضروری است.

۵-۱-۵- لاجستیک

۵-۱-۱- ساختمان: عمده ساختمان‌های نیروی انتظامی قدیمی و فرسوده می‌باشند که اکثراً با مشکل سیستم حرارتی مواجه هستند. تعداد خیلی زیادی از پاسگاه‌ها، حوزه‌ها و ساختمان‌های اداری استیجاری بوده و مالکین به علت پایین بودن اجاره ماهانه با تسنیم دادخواستی به مراجع صالحه قضائی خواستار تخلیه آن هستند.

باتوجه به موارد فوق می‌توان گفت: نیرو با کمبود ساختمان رو به رو می‌باشد.

۵-۱-۲- خودرو: خودروهای شهربانی و ژاندارمری سابق مستهلک و از رده خارج می‌باشند و خودروهای کمیته هم مربوط به زمان جنگ است.

تقسیم خودروهای موجود در نواحی، مناطق و پاسگاه‌های انتظامی تناسب خاصی نداشته هرچند آمار فعلی جوابگو نمی‌باشد.

۵-۱-۳- تجهیزات: تجهیزات اعم از اسلحه کمری، ژ-۳، یوزی و دیگر مهمات موجود و سازمان در ناجا خوب بوده و مشکل مهمی در این خصوص وجود ندارد. هرچند می‌توان ناجا را به تجهیزات روز مجهز نمود.

۵-۱-۴- مخابرات: سیستم ارتباطی و مخابراتی در ناجا به علت کم بود فاکس و تلکس و قدیمی بودن بی‌سیم‌ها بسیار بد می‌باشد و باتوجه به نوع فعالیت ناجا اعم از داخل شهری و برون شهری احتیاج مبرم به یک سیستم مخابراتی پیشرفته می‌باشد.

چه بسا نداشتن ارتباط خوب و به موقع باعث زیان جبران ناپذیری در یک عملیات باشد.

فصل ۲- بودجه نیروی انتظامی

مروری بر ارقام قانون بودجه سال ۱۳۷۷ نشان می‌دهد که:

الف- بودجه جاری

۱- کل بودجه جاری سال ۱۳۷۷ مبلغ ۲۵۱۱/۹ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به مصوب سال ۱۳۷۶ که مبلغ ۲۰۱۱/۵ میلیارد ریال بوده است از رشدی معادل ۲۴/۸ درصد برخوردار بوده است.

۲- هر چند که نیروی انتظامی از رشدی حدود ۲۵ درصد در بودجه برخوردار گردیده اما این میزان نسبت به میان پیشنهادی ستاد کل که حدود ۳۴۷۰ میلیارد ریال بوده است با کسری حدود ۹۵۸ میلیارد ریال مواجه بوده است.

۳- از بدهی‌های پیشنهادی ستاد کل فقط ۹/۴ میلیارد ریال به تصویب رسیده است که با احتساب باقی مانده ۱۱۰ میلیارد ریالی کسر بودجه این قسمت به حدود ۱۰۷۰ میلیارد ریال بالغ می‌گردد.

ب- بودجه عمرانی

۱- بودجه عمرانی مصوب در قانون بودجه ۱۳۷۷ برای نیروی انتظامی ۱۱۰ میلیارد ریال است که نسبت به سال ۱۳۷۶ که مبلغ ۱۰۰ میلیارد ریال تصویب شده بود افزایش معادل ۱۰ درصد را نشان می‌دهد.

۲- بودجه عمرانی پیشنهادی ستاد کل ۳۰۰ میلیارد ریال بوده است که بدین ترتیب در این قسمت نیز فقط حدود ۳۷ درصد آن تصویب شده است و نزدیک به $\frac{۲}{۳}$ آن به تصویب نرسیده است.

ج- باید متذکر شد هر چند که مسئله کاهش بودجه‌های پیشنهادی دستگاه‌ها امری متداول می‌باشد و در سال جاری با توجه به وضعیت نفت و کاهش درآمدهای کشور این مسئله تشدید گردیده است و از این نظر

این امر طبیعی به نظر می‌رسد، اما با توجه به حساسیت کار نیروی انتظامی علی‌الخصوص در ارتباط با مسئله مبارزه با مواد مخدر که امری بسیار حیاتی برای امنیت کشور می‌باشد جا دارد که در بودجه‌های پیشنهادی دقت نظر به عمل آید و با توجه به نیازها و امکانات، بیشترین مقدار ممکن تصویب شود. جا دارد که به آماري که از بودجه سال ۱۹۹۸ ایالات متحده امریکا استخراج گردیده در این زمینه توجه شود. در سال ۱۹۹۸ در امریکا مبلغ ۱۶ میلیارد دلار به امر مبارزه با مواد مخدر اختصاص یافت که بیشتر برای کنترل مبادی ورودی امریکا در نظر گرفته شده است. در حالی که کشفیات مواد مخدر را این کشور به دفعات از کشفیات مواد مخدر نیروی انتظامی جمهوری اسلامی کمتر می‌باشد.

با بررسی این مبلغ و تطبیق آن به کل بودجه نیروی انتظامی جمهوری اسلامی که در مجموع فقط ۵/۵ درصد مبلغ فوق است مشهود می‌گردد که باید توجه بیشتری به این امر معضوف گردد.

فصل ۳- دانشگاه علوم انتظامی

باتشکیل نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه علوم انتظامی از ادغام دانشکده‌های ۳ نیروی ژاندارمری، شهرستانی و کمیته انقلاب اسلامی در پرندک رباط کریم تشکیل گردید.

در گذشته دانشجویان کمیته و ژاندارمری با مدرک کاردانی و دانشجویان شهرستانی با مدرک کارشناسی فارغ‌التحصیل می‌شدند. پس از ادغام، دانشجویان از بین شرکت‌کنندگان مرحله اول کنکور سراسری که مایل به خدمت در نیروی انتظامی می‌باشند انتخاب می‌گردند. این دانشجویان در مقاطع تحصیلی کاردانی و کارشناسی جذب می‌گردند که مقطع کاردانی در پرندک رباط کریم اجرا می‌گردد. این گروه پس از ۲ سال تحصیل با درجه ستوان سومی فارغ‌التحصیل می‌گردند. دوره کارشناسی در تهران اجرا می‌شود و دانشجویان آن پس از طی دوره ۴ ساله با درجه ستوان دومی فارغ‌التحصیل می‌گردند.

این دانشگاه دارای ۳ دانشکده به نام‌های: ۱- افسری؛ ۲- علوم و فنون؛ ۳- دافوس می‌باشد که هر یک فرماندهی مستقل دارد.

۱- دانشکده افسری: دانشجویان علاوه بر گذراندن واحدهای درسی عمومی و اختصاصی دانشگاهی، دروس نظامی را نیز فرا می‌گیرند و پس از فارغ‌التحصیلی به رسته‌های انتظامی، آجودانی و جنایی تقسیم می‌شوند. ۲ درصد این دانشجویان سهمیه حفاظت و اطلاعات می‌باشند که از ابتدا تا پایان دوره فارغ‌التحصیلی تحت نظارت هستند و از مراحل گزینشی و تحقیقاتی عبور می‌کنند. ۳۰ الی ۴۰ درصد نیز سهمیه معاونت اطلاعات ناجا می‌باشند که در ادارات گذرنامه، اتباع بیگانه و اداره اطلاعات نیرو مشغول به کار می‌گردند.

۲- دانشکده علوم و فنون: دانشجویان پس از فارغ‌التحصیلی از دوره کارشناسی وارد این دانشکده می‌شوند و دوره‌های تخصصی رسته‌ای ۶ ماهه را طی می‌کنند. هر دانشجو براساس رسته تقسیم شده آموزش تئوری می‌بیند.

۳- دانشکده دافوس: این دانشکده مخصوص افسران ارشد - سرگرد به بالا - می‌باشد. داوطلبان پس از یک آزمون ورودی باهماهنگی و نظریه مثبت حفاظت و اطلاعات و عقیدتی، سیاسی وارد این دانشکده می‌شوند و پس از طی دوره‌ای یک ساله به کسب مدرک کارشناسی ارشد نظامی و یک سال ارشدیت نائل می‌گردند.

موارد ذیل برای رسیدن به نهایت آمادگی و بهره‌وری هرچه بیشتر از نیروها و امکانات موجود پیشنهاد می‌شود:

۱- رسیدن به حداکثر کارایی ممکن از طریق انتخاب فرماندهای مؤمن و شجاع و ارتقای نیروهای مخلص و فداکار؛

۲- کسب اعتماد و اطمینان مردم که از طریق مبارزه هرچه بیشتر با مظاهر فساد در جامعه و ریشه کن کردن مفاسد و ناامنی‌ها در کشور از یک سو و نظارت دقیق‌تر بر اعمال پرسنل و برخورد قاطع با متخلفان امکان‌پذیر است؛

۳- ضرورت گسترش امنیت در جای جای مملکت اسلامی مان و بهره‌ور نمودن تمامی مردم کشور از امنیت یکسان و آسایش و آرامش بدون توجه به مسئله فاصله از پایتخت. توضیح این‌که در راستای گسترش امنیت از یک سو و مسئله عدالت اجتماعی از سویی دیگر باید مرز نشینان کشور و ساکنان دور افتاده‌ترین نقاط به همان اندازه از امنیت برخوردار باشند که ساکنین مراکز استان‌ها و علی‌الخصوص مردم تهران برخوردار هستند؛

۴- ضرورت حمایت قوه مقننه از نیروی انتظامی در انجام وظایف محوله از طریق تصویب بودجه‌ها و قوانین لازم؛

۵- ضرورت حمایت قوه مقننه از نیروهای انتظامی در مسئله برخورد با ثروتهای حرام و یادآورده از طریق تصویب قوانین حمایتی لازم؛

۶- فراهم آوردن سازوکار مورد نیاز نیروی انتظامی برای حفظ امنیت کشور و برخورد با متخلفان و قانون‌شکنان از سوی دولت محترم جمهوری اسلامی؛

۷- همکاری و هماهنگی لازم توسط قوه قضائیه در برخورد با متخلفان و مجرمانی که از سوی نیروی انتظامی بازداشت و تحویل می‌گردند. توضیح این‌که مواردی مشاهده شده که مسئولان نیروی انتظامی از آزاد کردن و عفو متخلفان و مجرمان توسط دادگاه‌ها بدون اطلاع و هماهنگی با آنها شاکی هستند؛

۸- در حال حاضر مواد مخدر و مسائل منکراتی دو موضوع تهدید کننده نظام جمهوری اسلامی می‌باشد که هر دو توسط استکبار جهانی و عوامل آنان هدایت می‌شود. مقابله با هر دو مسئله با نیروی انتظامی ارتباط مستقیم دارد. تدارک سازوکار لازم برای انجام هرچه بهتر مأموریت نیرو در این زمینه‌ها از وظایف کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط می‌باشد؛

۹- دو عامل «نحوه برخورد صحیح با مردم» و «سرعت کشف جرم» باید محور اصلی وظایف نیروی انتظامی باشد؛

۱۰- در مورد نحوه برخورد صحیح با مردم باید به این نکته توجه نمود که چون تأمین نظم و امنیت جامعه و مردم از اهداف اصلی و به تعبیر دقیق‌تر فلسفه وجودی نیروی انتظامی می‌باشد، باید مأموران و کادر این نیرو را کسانی تشکیل دهند که مردم با دیدن و بررسی عملکرد آنها، باور نمایند که این افراد قادر به تأمین نظم و گسترش و بسط امنیت در سطح جامعه و کشور می‌باشند. بنابراین به تعبیر مقام معظم رهبری «توجه جدی به اخلاق، شرافت، نجابت و امانت در درون این نیرو ضروری است».